

CÂTEVA CONSIDERAȚII PRIVIND TOPONIMIA COMUNEI LEORDA (JUDEȚUL BOTOȘANI)

SIMONA PAVELIUC

Cuvinte cheie: toponime, oiconime, hidronime, geomorfonime

Considerations sur la toponimie de la commune Leorda (département de Botoșani). La toponimie, cet „auxiliaire si précieux”, pent offrir les meilleurs informations sur les aspects économiques, sociales, historiques, démographiques ou d'autre caractere pour un territoire, quoi qui modestement se presente la paysage phisico-geographique.

În ansamblul de metode și mijloace necesare unui cercetător pentru un studiu complex al unei regiuni, un loc aparte îi revine toponimiei care, constituie „expresia directă a raporturilor dintre om și cadrul natural al existenței sale” (I. Conea, 1960).

Ea poate oferi informații privind anumite trăsături de ansamblu ale așezării, aspecte ale cadrului natural, originea locuitorilor precum și unele aspecte social-economice.

Acest „auxiliar atât de prețios” (I. Iosep, 1995), este utilizat și de cercetătorii din alte domenii: filologie, sociologie, economie, etc.

Deși zonele joase, de câmpie, nu oferă o toponimie atât de bogată și interesantă ca informație oferită cum o au arealele carpatice și subcarpatice, se pot totuși desprinde anumite aspecte fizico-geografice, istorice și de alt gen.

Teritoriul comunei Leorda, situat în Câmpia Jijiei, în ciuda absenței unei varietăți geologico-structurale și de relief, altitudinea medie fiind doar de 196 m, prin toponimele locale, relativ modeste ca valoare, relevă anumite caracteristici ale peisajului natural și social economic.

OICONIME

Oiconimul principal – *Leorda*, menționat documentar la 1623, este reprezentat și pe harta lui Dimitrie Cantemir (1716), alături de oiconimul Costinești (Livorda, Costinesty). Fig.1.

Oiconimul Leorda a înregistrat de-a lungul timpului anumite schimbări în denumirea sa. Pe harta lui Bawr (1774) apare sub numele de Lewarda, în alte documente era menționat astfel: Livârda, Leverda, Levorda, Levarda Carale, Levârda lui Lecachi (numele Lecachi ușor schimbat – Licachi este utilizat și ca geomorfonim, desemnând un deal situat în partea de sud a intravilanului satului Leorda), Leverda lui Arapu, Liverda Cosmiteștilor, Liverda Velișcului (ultimile două sate sau comune făcând apoi același sat).

În decursul timpului, succedându-se de la un proprietar la altul, la numele satului s-a adăugat numele de familie al proprietarului (al paharnicului Iordache Carale, al fraților Cozmițești, etc).

După părerea lui I. Iordan (1963), oiconimul Leorda ar proveni de la *leordă* sau *leurdă*, plantă cu flori albe și miros de usturoi (*Allium ursinum*).

Elidia Agrigoroaiei (1991), confirma ideea lui I. Iordan spunând că: „satul s-ar fi întemeiat cu români fugiți din imperiul austro-ungar, în vremea lui Ghica-vodă, pe care localnicii i-au numit mai apoi leordeni” și care, „... veniți din Bucovina, cu graiul lor, se zice că uneori nu prea se înțelegeau în cuvinte cu localnicii. Și fiindcă mai cu deosebire numeau leurdă planta căreia ceilalți îi spuneau pur, unul mai hâtru i-a poreclit leordeni, de unde și numele satului – Leorda”.

Pentru oiconimul *Dolina*, cred că este valabilă explicația poziției pe care o ocupă satul, într-o mică vale, neexistând deci nici o legătură cu vreun substrat geologic calcaros.

Oiconimul *Mitoc*, relativ frecvent în Moldova (Mitocul Dragomirnei – Suceava; Mitoc – Prut – Botoșani ș.a.), ilustrează modul cum a apărut satul, pe o proprietate mănăstirească, dovadă existența unei vechi biserici de lemn, datând dintre anii 1792–1794 (N. Stoicescu, 1974, p.565).

Frunzescu (1871), menționa satul sub numele de Metoc–Costinești – denumiri vechi Costinești (1820), Costănești (1824), oiconim provenit dintr-un antroponim.

Fig. 1. Harta Moldovei ce însoțește lucrarea *Descriptio Moldaviae* a lui D. Cantemir (fragment)

GEOMORFONIME

Anumite caracteristici morfografice ale reliefului sunt scoase în evidență și de toponime. Porțiunile întinse, sub forma unor poduri interfluviale sunt ades numite „poduș” (V. Băcăuanu, 1968). *Podușul Vasilencea*, *Dealul Podușului* – ilustrează tocmai acest aspect.

Unele geomorfonime au proveniență clară din antroponime, cum este cazul acestora – *Dealul Bajoreanu*, *Dealul Licachii*, *Podușul Vasilencea*, *Dealul Haranga* (vezi harta).

O evoluție și în același timp o încărcătură de semnificație mai mare în spațiu și timp se pare că o are numirea Dealului Troscobolta care, așa cum remarca I. Iosep (1995), ar proveni dintr-o serie de toponime dublete: Cubolta (sat și afluent al Răutului, jud. Soroca), Cuboltă – pârau pe hotarul Giurnalău - Rarău, reamintit apoi, într-un document de confirmare (1680), de către D. Dan (1923) numit cel puțin din 1783 până astăzi Colbu și probabil Dealul Troscobolta, la est de șaua Bucecea, pe unde se pare că treceau turmele în transumanță spre est, cu direcția spre Prut și mai departe.

HIDRONIME

În cea mai mare parte, hidronimele reliefează anumite caracteristici hidrologice sau de vegetație ale zonei.

– *Valea Răchitei, valea Băltării, valea Ochiului, valea Canalului*, ilustrează aspectul mlăștinos al locului, altitudinea redusă și substratul litologic argilos (slab permeabil) al zonei.

Analizând poate, și mai în detaliu oiconimele, geomorfonimele, hidronimele și celelalte toponime, se pot extrage informații de valoare ce întăresc ideea de „apelativ prețios” atribuită acestui element al cercetării geografice și nu numai.

BIBLIOGRAFIE

- Agrigoroaiei Elidia (1991), *Din legendele Botoșanilor*, Edit. Sport-Turism, București.
- Conea I. (1960), *Toponimia – aspectele ei geografice. Monografia geografică a R.P.R.*, vol. I, Edit. Acad. R.P.R., București.
- Frunzescu D. (1872), *Dicționarul topografic și statisticu alu României*, Tipografia satului, București.
- Iordan I. (1963), *Toponimia românească*, Edit. Acad., București.
- Iosep I. (1995), *Un fenomen inedit: transhumanța câmpulungeană*, „Codrul Cosminului”, nr. 1. (11), Fundația culturală a Bucovinei.
- Stoicescu N. (1974), *Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova*, București.
- *** *Tezaurul toponimic al României, A. Moldova*, vol. I, partea 1-2 (1991-1992).

